

Trka za subvencije ...

... jer će one definisati budući integritet jedinstvenog energetskog tržišta EU i putanju ekonomske konkurentnosti EU.

EK proučava opcije državne podrške za odgovor na potražnju

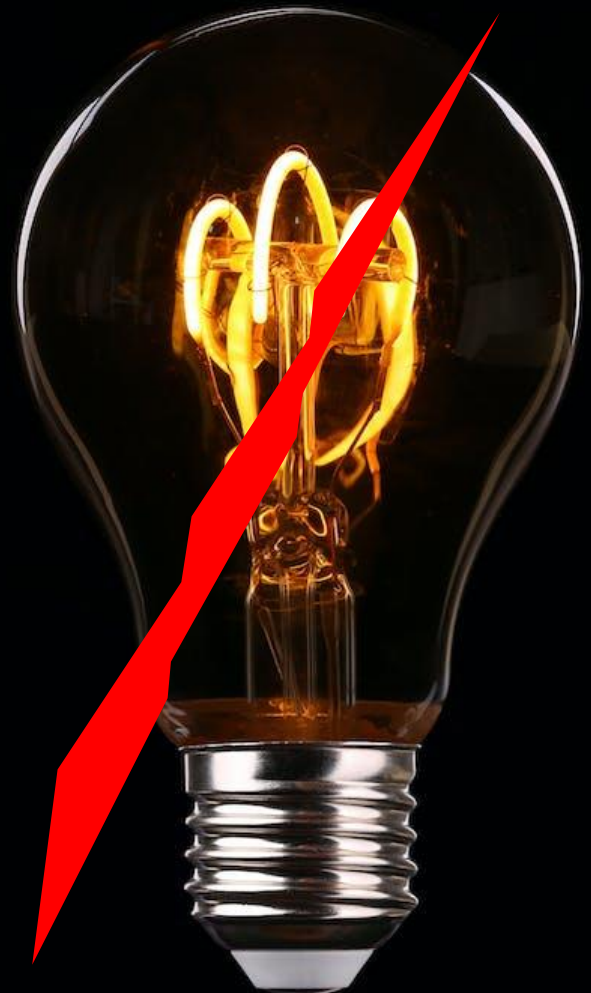
Nemačkoj više od polovine subvencija odobrenih u EU tokom energetske krize

Cene električne energije su skrivena evropska industrijska politika

Parlament i Savet EU blizu dogovora o neto nultom zakonu o industriji

Reuters: Energetska sigurnost EU možda je otišla predaleko

Faktori rasta cena energente u 2024. godini

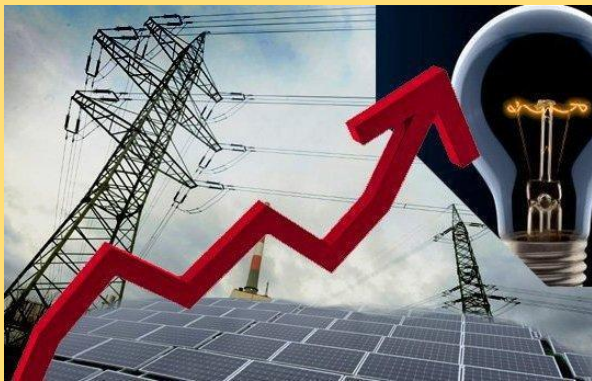
DOSIJE: Izlazak iz Ugovora o Energetskoj povelji – Šta je ostalo od zaštite Evrope za investitore?

SADRŽAJ

Cene električne energije su skrivena evropska industrijska politika	OVDE
Parlament i Savet EU blizu dogovora o neto nultom zakonu o industriji	OVDE
Nacrti EU predviđaju eliminaciju ugljeničnog otiska industrije do 2050.	OVDE
EK proučava opcije državne podrške za odgovor na potražnju	OVDE
Zemlje EU održale prvu razmenu pogleda na klimatski cilj do 2040.	OVDE
Francuska je predstavila nacrt 'zakona o energetsom suverenitetu', s naglaskom na nuklearnu energiju	OVDE
Francuska za cilj dekarbonizacije na nivou EU	OVDE
Francuska rasplamsava debatu u EU o nuklearnoj energiji	OVDE
Nemačka primila više od polovine industrijskih subvencija odobrenih u EU tokom energetske krize	OVDE
Nemački energetske regulator planira efikasnije upravljanje sredstvima za energetske tranziciju	OVDE
Reuters: Energetska sigurnost EU možda je otišla predaleko	OVDE
ACER razmatra metodologiju za identifikaciju regionalnih scenarija krize električne energije	OVDE
Globalni izvoz uglja i proizvodnja struje dostigli su nove maksimume u 2023	OVDE
ACER-u ovlašćenja za pretese u kompanijama?	OVDE
Poljska mora ubrzati izlazak uglja iz elektrana, kaže think-tank	OVDE
Poljska planira da odredi krajnji datum za proizvodnju energije iz uglja	OVDE
Evropski energetske projekti stanu pre cilja - direktor portugalske kompanije	OVDE
Članice EU se ne slažu oko povlačenja iz Ugovora o energetske povelji	OVDE
DOSIJE: Izlazak iz Ugovora o Energetske povelji – Šta je ostalo od zaštite Evrope za investitore?	OVDE
Faktori rasta cena energente u 2024. godini	OVDE
EU dodala rekordnih 17 GW novih vetroelektrana 2023.....	OVDE

Cene električne energije su skrivena evropska industrijska politika

BRISEL - Trka za subvencije koju je pokrenula energetska kriza 2022. godine pokazala je koliko je elektroenergetska politika ključna za industrijsku politiku. Rešavanje ovoga na nivou EU postaće još važnije u narednim godinama kako se Evropa kreće ka elektrifikaciji transporta i drugih sektora, tvrdi za **Euractiv** grupa energetskih eksperata konsultantske firme Bruegel u tekstu objavljenom 15. januara.

Uloga vlade u određivanju konačnih cena električne energije postaje glavna arena debate o industrijskoj politici. Raspodela poreza i tarifa stvara ogromnu razliku između cena koje plaćaju različiti potrošači na istom tržištu.

Istovremeno, energetska tranzicija Evrope zavisi od sve veće elektrifikacije privrede i povećanja udela te električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora. Oba faktora će povećati relevantnost poreza na električnu energiju koje određuju vlade.

Energetska kriza je skrenula pažnju na ovo: kako su cene električne energije rasle, evropske industrije su se suočile s višim i promenljivijim cenama od svojih konkurenata u inostranstvu. Vlade su odgovorile milijardama evra subvencija za smanjenje troškova proizvodnje.

Dok je akutna faza energetske krize sada prošla, rastuća zabrinutost za industrijsku konkurentnost stvara političke pritiske na vlade da nastave sa takvim subvencijama ili poreskim olakšicama.

Dva istaknuta primera su francuska reforma o tome kako državna kompanija EDF prodaje električnu energiju proizvedenu iz nuklearke i politička debata u Nemačkoj o tome kako agresivno subvencionirati cenu električne energije energetski intenzivnih firmi.

Do njih je došlo usred šire evropske rasprave o reformi pravila koja regulišu dizajn tržišta električne energije u EU. Ovaj razvoj događaja zaslužuje posebnu pažnju i zato što će u narednim godinama vlade morati da potroše milijarde evra na transformaciju svojih električnih mreža.

Kako vidimo, debata bi trebalo da se vrti oko pet ključnih pitanja distribucije o kojima se trenutno ne raspravlja na adekvatan način u energetske i industrijske politici EU.

Prvo pitanje je da li sredstva za elektrifikaciju privrede treba prikupljati putem tarifa električne energije ili opštih oporezivanja.

Istorijski gledano, vlade su nadoknadile troškove subvencionisanja obnovljivih izvora energije i proširenja mreže putem tarifa za električnu energiju, međutim u poslednje dve godine prenele su veliki deo ovih troškova na opšti budžet kako bi zaštitile potrošače od visokih cena energije.

Ova dinamika bi mogla biti korisna za podsticanje elektrifikacije privrede. Međutim, smanjenje troškova električne energije takođe smanjuje podsticaj za energetske efikasnost, koju bi umesto toga trebalo brzo povećati.

Drugo pitanje se odnosi na to kako bi oporezivanje trebalo podeliti između domaćinstava i preduzeća. Standardna odluka evropskih vlada je nametanje većeg udela poreza na domaćinstva kako bi se subvencionisala potrošnja električne energije kompanijama.

Kako vlade budu podsticale domaćinstva da instaliraju toplotne pumpe i kupuju električna vozila, pritisak će rasti da se ova politika preokrene. S druge strane, zabrinutost za industrijsku konkurentnost će pritisnuti vlade da smanje oporezivanje energetske intenzivnih i izvoznih firmi.

Treće pitanje se odnosi na to da li energetske intenzivne industrije treba da imaju koristi od nižeg oporezivanja u odnosu na ne-energetske intenzivne industrije. Ekonomska logika subvencionisanja energetske intenzivnih firmi je kontroverzna.

Određeni nivo podrške je opravdan kao kompenzacija za veći trošak ugljenika u EU u poređenju sa međunarodnim konkurentima. I vlade smatraju da određene energetske intenzivne firme pružaju prednosti ekonomske sigurnosti, na primer proizvodnju čelika.

Međutim, kompanije koje su energetske intenzivne obično proizvode nižu dodanu vrednost po jedinici potrošnje električne energije i zapošljavaju manje ljudi.

Četvrto pitanje se odnosi na moguće kompromise u privlačenju novih fabrika za proizvodnju čiste tehnologije.

Proizvodnja mnogih čistih tehnologija uključuje faze proizvodnje koje zahtevaju električnu energiju. Baš kao i nasleđena energetske intenzivna proizvodnja, ovaj novi val čiste tehnologije suočiće se s istom dinamikom u nadmetanju za proizvodnju električne energije.

Ogromna potrošnja energije ovih objekata implicira važnu ulogu politike i industrije u njihovom razumnom lociranju.

Konačno, važno je pitanje da li treba dati prednost EU koordinaciji energetske subvencije u odnosu na pojedinačne nacionalne akcije. Svako povećanje potrošnje jedne zemlje znači da druge zemlje na unutrašnjem tržištu električne energije mogu trošiti manje i da će se suočiti s višim cenama električne energije.

Na primer, tokom energetske krize evropske vlade su se takmičile u trci za subvencije, što je na kraju podiglo cenu ograničene ponude prirodnog gasa. Dobra vest iz Nemačke i Francuske je da su ove zemlje do sada odolevale iskušenjima da izdašno subvencionišu energetske intenzivne industrije. To bi imalo posledice na integritet evropskog jedinstvenog tržišta i ne-energetske intenzivne domaće potrošače.

Ali njihove debate naglašavaju da je elektroenergetska politika centralna za industrijsku politiku. Ovo će postati još više slučaj u narednim godinama. Prvo, zato što će električna energija povećati svoj udeo u finalnoj potražnji za energijom, a sektori transporta i potražnje posebno prebacuju potrošnju na električnu energiju. Drugo, jer će rasti udeo obnovljivih izvora energije.

To implicira da će se jedinična cena veleprodajne električne energije smanjiti; međutim, kako obim raste, postojaće sve veći udeo poreza i poreskih prihoda koje će vlade raspodeliti među potrošačima.

Naših pet pitanja o distribuciji treba da budu centralna za trenutnu debatu o industrijskoj politici EU, jer će njihov odgovor definisati budući integritet jedinstvenog tržišta EU i putanju ekonomske konkurentnosti EU.

Parlament i Savet EU blizu dogovora o neto nultom zakonu o industriji

BRISEL - Evropski parlament se priprema za drugu rundu pregovora sa Savetom Evrope o planu EU za podršku domaćoj proizvodnji zelenih tehnologija, piše 17. januara portal [sciencebusiness.com](https://www.sciencebusiness.com).

Razgovori o Zakonu o neto nula industriji počeli su u decembru nakon što je Savet usvojilo svoj stav, a napredak je već postignut ka sporazumu na tehničkom nivou.

"Mislim da postoji spremnost belgijskog predsedništva da postigne sporazum", rekao je izvestilac parlamenta, poslanik Kristijan Ehler, industrijskom komitetu ITRE dok je izveštavao sa nedavnih tehničkih sastanaka.

Predloženi zakon postavlja cilj da se do 2030. godine u Evropi proizvodi 40% EU-ovih strateških neto-nula tehnologija, pored ostalog i obezbeđenjem bržeg izdavanje dozvola za projekte obnovljive energije.

Ona je ključno za industrijski stub Evropskog zelenog dogovora i dobrim delom je odgovor na američki Zakon o smanjenju inflacije, koji obezbeđuje velikodušne subvencije za projekte čiste energije koji su naveli neke kompanije da se presele u SAD, napominje portal.

Parlament i Savet se takođe slažu da nuklearna energija i hvatanje i skladištenje ugljenika treba da budu uključeni na listu tehnologija koje imaju koristi od mera, uprkos kritikama ekologa.

Ako dogovor bude postignut u februaru, to bi omogućilo njegovo usvajanje uoči evropskih izbora ovog leta.

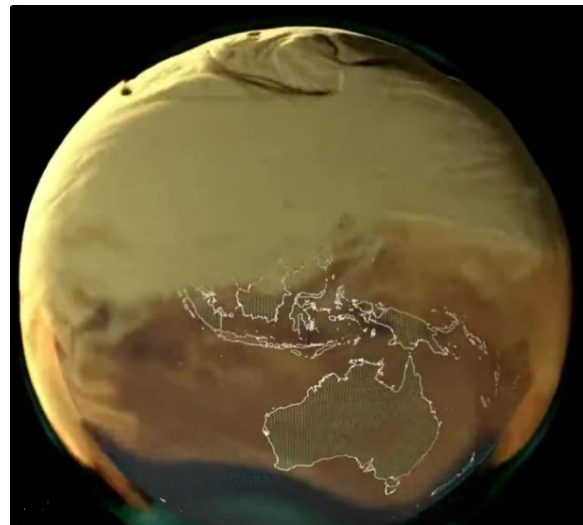
Mark L'Metr, šef generalnog direktorata za istraživanje Evropske komisije, nedavno je priznao da je Evropa bila prespora u iznalaženju ozbiljnog

industrijskog plana koji bi pratio ciljeve smanjenja emisija.

Kao rezultat toga, kontinent je postao oslonjen na tehnologije kao što su solarni paneli i baterije za električne automobile koje se pretežno proizvode u Kini. Komisija se nada da će Zakon o neto nulti industriji pomoći Evropi da izbegne ovu grešku u drugim tehnologijama potrebnim za postizanje neutralnosti ugljenika.

Nacrti EU predviđaju eliminaciju ugljeničnog otiska industrije do 2050.

BRISEL – Evropska unija je izradila nacrt planova za prikupljanje i skladištenje stotina miliona tona emisije CO2 do 2050. godine kako bi osigurala da industrije mogu ispuniti evropske ciljeve klimatskih promena, pokazuje nacrt dokumenta na koji se [Reuters](https://www.reuters.com) poziva 17. januara.

Postizanje cilja EU za neto nultu emisiju do 2050. godine zahtevaće od kompanija da pređu na zelenu energiju i promene svoje metode proizvodnje.

Za sektore kojima nedostaju tehnologije da to urade, njihove preostale emisije će morati da budu zarobljene, kako bi se izbeglo da dođu u atmosferu.

Do 2050. godine, EU će morati da uhvati do 450 miliona tona CO2 godišnje, prema nacrtu plana Evropske komisije, koji je video **Reuters**.

"Do istog datuma, većina preostalih emisija iz industrije EU moraće biti uskladištena, posebno iz sektora cementa i hemije", piše u nacrtu.

EU je 2022. godine emitovala 3,6 milijardi tona ekvivalenta CO2, pokazuju zvanični podaci.

Većina CO2 zarobljenog 2050. godine bila bi trajno uskladištena pod zemljom. Neki bi se koristili u industrijskim procesima poput proizvodnje hemikalija.

U nacrtu se navodi da će 100 miliona tona CO2 zarobljenog do 2050. biti u energetsom sektoru, iz elektrana koje rade na fosilna goriva koja emituju CO2 ili iz "biogenih" izvora poput organskog otpada.

EU bi trebalo direktno da uhvati do 200 miliona tona CO2 iz atmosfere, kako bi uravnotežila neke preostale emisije 2050. godine, navodi se u nacrtu.

EU nema operativnih projekata skladištenja CO2.

U nacrtu se navodi da će izgradnja infrastrukture za prikupljanje i skladištenje ugljenika u ovoj deceniji zahtevati i sredstva EU i nacionalna sredstva.

Zemlje EU održale prvu razmenu pogleda na klimatski cilj do 2040.

BRISEL - Nekoliko zemalja EU izrazilo je podršku planovima za ciljano smanjenje emisija od 90% u odnosu na nivoe iz 1990. godine do 2040. godine, i dok je Mađarska skeptična, Francuska i Nemačka tek treba da zauzmu stav.

Evropska komisija bi trebalo da objavi klimatski ciljani plan EU za 2040. godinu u predlogu 6. februara.

Dok se blok već obavezao da će smanjiti emisije za najmanje 55% u odnosu na nivoe iz 1990. godine do 2030. i dostići neto nulu do 2050. godine, srednji cilj će biti klimatsko "nasleđe" izvršne vlasti EU, rekli su aktivisti.

27 ministara životne sredine EU okupilo se 15. januara u Briselu kako bi održali prvu razmenu o ovom pitanju i razmotrili odluku Komisije.

Wopke Hoekstra (foto), evropski komesar za klimu, već je jasno rekao da će „brani minimalni cilj od najmanje 90% neto smanjenja do 2040. godine“, u skladu sa

preporukom Evropskog naučnog savetodavnog odbora za klimatske promene, koji je preporučio 90 -95% raspona.

Ipak, Holanđanin je dodao da bi bilo "izuzetno važno napredovati" uravnotežiti industrijsku konkurentnost s klimatskim delovanjem.

Koalicija iznad 90%.

Nakon što Komisija iznese svoj predlog, počće redovna procedura donošenja zakona u EU, u koju će biti uključeni Evropski parlament i Savet država članica EU, što obično traje do dve godine.

S tim u vezi, nekoliko zemalja EU ponudilo je podršku za cilj od 90 posto, počevši od Danske, koja je već izrazila svoj stav u decembru.

Činilo se da je i nova poljska vlada takođe ponudila podršku, kroz glas svoje državne sekretarke za klimu Ursule Zielińskiej, ali kasnije se dopunila, rekavši da to "ne znači da već imamo jasnu deklaraciju o cilju smanjenja emisija za 2040. u tako ranoj fazi".

Bugarska je takođe ponudila podršku. „Moramo razgovarati o ambicioznim ciljevima za 2040. sa smanjenjem od preko 90%“, rekao je Julian Popov, ministar životne sredine u zemlji. Tako ambiciozan "cilj će povećati konkurentnost Evrope", dodao je. Irski Eamon Rajan oslonio se na prošlogodišnju konferenciju o klimi u Dubaiju, pozivajući Evropu „da traži veće ambicije, da nauči kako se prilagođavamo i kako ostvarujemo pravednu tranziciju, kao i kako obezbeđujemo finansijska sredstva koja će nam trebati da se to dogodi.“ Pored Irske, Finska, Švedska, Luksemburg, Holandija i Španija često sarađuju u klimatskim pitanjima – svi su članovi globalne „Koalicije visokih ambicija“ osnovane 2014.

Mađarska, koja će predsedavati Savetom EU nakon trenutnog šestomesečnog mandata Belgije, nije želela da se izjasni "dok ne vidi realne i ostvarive ciljeve do 2040. godine“.

Druge zemlje EU poznate po tome što nisu klimatski šampioni, poput Italije i Malte, tek treba da daju signal o svojim preferencijama.

U Briselu je visoki nemački zvaničnik Sven Giegold rekao da "savezna vlada tek treba da usvoji konačan stav". Međutim, napomenuo je da je značajna ustavna presuda nemačkog najvišeg suda iz 2021. zahtevala da zemlja smanji emisije za 91 posto do 2040.

Francuska, koja je nedavno prošla kroz rekonstrukciju vlade, takođe nije objavila svoju preporuku.

Međutim, Pariz insistira na tome da je nuklearna energija prepoznata u tekstu, uz usvajanje energetske cilja s niskim udelom ugljenika za 2040. godinu kao alternativu trenutnom cilju EU za obnovljivu energiju.

Francuska je predstavila nacrt 'zakona o energetske suverenitetu', s naglaskom na nuklearnu energiju

PARIZ - "Nacrt zakona o energetske suverenitetu koji postavlja osnovne energetske ciljeve Francuske za 2030. godinu, briše ciljeve za obnovljive izvore energije (OIE) u Direktivi EU o OIE, usvojenoj prošle godine, koja nalaže državama članicama da zajednički ostvare 42,5% udela obnovljivih izvora u finalnoj potrošnji energije – što znači najmanje 44% u Francuskoj. Član 1 nacrta zakona čak briše postojeće ciljeve za obnovljivu električnu energiju iz francuskog energetske kodeksa, bez novih odredbi kojima bi se transponovao najnoviji tekst EU, piše 10. januara **Euractiv**.

Upitani o ovom nepoštovanju pravila EU, francuski zvaničnici su odbacili ideju da Pariz odustaje od svojih obaveza vezanih za obnovljivu energiju.

„Postizanje cilja i definisanje cilja su dve različite stvari“, saopštila je u ponedjeljak (8. januara) kancelarija ministarke za tranziciju energije Anjes Panije- Rinašer (Agnes Pannier-Runacher) (foto).

Energetsko-klimatska strategija, predstavljena prošlog septembra, zaista uključuje ciljeve za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora do 2030. i 2035. godine, što će biti uključeno u francuski višegodišnji energetske program (MEP).

Međutim, prema mišljenju pravnika zaštite životne sredine Arnauda Gosementa, takav argument je zapravo „krhak“ jer je MEP regulatorni tekst koji ima „manju pravnu vrednost od one zakona“. U stvari, Energetski kodeks propisuje da ciljevi za razvoj proizvodnje i potrošnje obnovljive energije moraju biti postavljeni zakonom.

Drugi razlog je, prema advokatu, to što Višegodišnji energetski program mora odražavati prioritete definisane zakonom. „Ako zakon više ne uključuje kvantifikovane ciljeve za razvoj električne obnovljive energije, za poslanika će biti teško da ovaj razvoj smatra prioritetom“, dodao je Gosement.

Francuska za cilj dekarbonizacije na nivou EU

PARIZ - Ciljevi formulisani u francuskoj energetsko-klimatskoj strategiji još uvek nisu izraženi kao postotak finalne potrošnje energije, kako to zahteva direktiva EU-a o obnovljivim izvorima energije.

Drugim rečima, nacrt zakona odražava nastojanje Francuske da uvede "ciljeve dekarbonizacije" na nivou EU koji uzimaju u obzir nuklearnu proizvodnju, a ne ciljeve obnovljive energije.

"Smatramo da naša strategija i konačni cilj [na nivou EU] mora biti dekarbonizacija", saopšteno je iz kabineta ministarke Panije- Rinašer u decembru, nakon što je Evropska komisija izdala svoje preporuke o francuskom nacionalnom planu za energiju i klimu (NEKP).

U tom smislu, Pariz radije postavlja procentualni cilj za "dekarbonizovanu energiju" umesto za obnovljivu energiju, saopšteno je tada iz kabineta, uz tvrdnju da je proizvodnja iz obnovljivih izvora "podložna neizvesnostima" povezanim s vremenskim uslovima.

Ipak, preporuke Komisije insistiraju na tome da Francuska "značajno podigne svoje ambicije" u pogledu obnovljivih izvora energije u svom konačnom NEKP-u, koji mora biti podnesen do juna.

FRENCH STRATEGY FOR ENERGY AND CLIMATE

U međuvremenu, čini se da vlada nastavlja sa svojim planovima za evropske klimatske ciljeve za 2040., koje bi Evropska komisija trebalo da objavi 6. februara.

S tim u vezi, Francuska, zajedno s 10 drugih država EU koje sada čine deo nuklearnog saveza, namerava da izvrši pritisak da se ciljevi za 2040. fokusiraju na energiju s niskim udelom ugljenika, a ne na obnovljive izvore energije.

Kancelarija ministarke Panije- Rinašer "u velikoj meri računa na Belgiju", koja predsedava šestomesečnim rotirajućim predsedavanjem Savetom EU do 30. juna 2024. godine, "da će nastaviti zamah tehnološke neutralnosti uspostavljen tokom prethodnih predsedavanja Savetom EU".

Francuska rasplamsava debatu u EU o nuklearnoj energiji

PRAG - Francuska i Češka ponovile su 9. januara pozive Evropskoj komisiji da stavi nuklearnu energiju u ravnopravan položaj sa obnovljivim izvorima energije u svim politikama EU, piše *Euractiv*.

Tokom posete Pragu francuske ministarke energetike Anjes Panije Rinašer, njen češki kolega Jozef Sikela je rekao: „Mi ćemo evropsku

energetsku politiku dovesti na potpuno novi nivo“, ponovivši važnost nuklearne uloge u "procesu dekarbonizacije - ne samo za Češku i Francusku već i za celu Evropu“.

“Ključni cilj je da smanjimo našu zavisnost od fosilnih goriva i da smanjimo naše emisije CO₂„, što pretpostavlja razvoj nuklearne i hidroenergije i obnovljive energije sa skladištem”, dodala je Panije Rinašer.

Zajednička konferencija za novinare usledila je nakon godine koju je obeležilo pokretanje nove "Nuklearne alijanse" predvođene Francuskom, koja okuplja desetak zemalja EU da brane prednosti atomske energije s niskim udelom ugljenika u Evropi.

Dakle, šta je sada sledeće za Francusku i Nuklearni savez?

Dok su obnovljivi izvori energije imali koristi od subvencija i posebne direktive EU, s ciljevima koji se trebaju postići do 2020. i 2030. godine, Brisel se još uvek u velikoj meri protivi nuklearnoj energiji zbog ekoloških i sigurnosnih rizika povezanih s tehnologijom.

Pariz želi da to promeni i pokrenuo je Nuklearnu alijansu u decembru da pozove na usvajanje cilja za energiju s niskim udelom ugljika – ne samo obnovljive – kao deo predstojeće klimatske politike EU-a 2040.

Komesarka EU za energetiku, Kadri Simson, nije odmah odbacila tu ideju.

“Ovaj predlog je takođe put napred za nas”, rekla je nakon sastanka energetskog saveta EU 19. decembra, dodajući, međutim, da je prerano da bi se iznosi više detalja.

Do sada su pro-obnovljive i antinuklearne zemlje EU – prvenstveno Austrija, Nemačka i Španija – ćutale o planovima za ponovno pokretanje atomske energije u Evropi.

Međutim, francuska vlada je možda prešla crvenu liniju kada je početkom godine podnela nacrt zakona koji namerno ignoriše ciljeve obnovljive energije postavljene u zakonodavstvu EU za 2030. Umesto toga, Francuska je postavila cilj dekarbonizacije, koji takođe uzima u obzir doprinos nuklearne energije.

Za Austriju je ovo korak predaleko. Direktivi EU o obnovljivoj energiji "moraju se, naravno, pridržavati sve države članice", izjavilo je austrijsko ministarstvo životne sredine na zahtev **Euractiva** da komentariše francuski potez.

Među kritičarima je i španska ministarka energetike Tereza Ribera. "Nikada nismo razmišljali o mešanju ili razmeni obnovljivih i nuklearnih izvora", rekla je ona.

Najžešće kritike, što nije iznenađujuće, stigle su od nemačkih zelenih. Ingrid Nestle, portparolka stranke za energetiku u Bundestagu, rekla je za **Euractiv** da nuklearna energija "nema relevantan doprinos evropskoj snabdevanju energijom".

"Debata je pokušaj nekih ljudi da prikriju činjenicu da nemaju za ponudu nikakvo rešenje", rekla je ona, upozoravajući da "čak i lažna debata može naneti štetu dobroj energetskoj politici“.

EK proučava opcije državne podrške za odgovor na potražnju

BRISSEL - Evropska komisija (EK) proučava koliko brzo se fleksibilnost odgovora potražnje može odraziti na tržištu električne energije EU i kada bi državna podrška za to mogla biti opravdana, rekla je 19. januara zvaničnica Komisije.

"Sve javne intervencije na... tržištima električne energije trebalo bi da budu vrlo pažljivo... osmišljene", rekla je Julija Majevska, voditeljka energetskih slučajeva u sektoru za konkurenciju EK, na webinaru EU Agencije za saradnju energetskih regulatora, ACER.

Ona se "snažno složila" sa nalazima prošlomesečnog izveštaja regulatorne agencije o preprekama za odgovor na potražnju, koji uključuje da bi uklanjanje takvih barijera moglo pomoći u smanjenju oscilacija cena, prenosi **Montel**.

Nemačka primila više od polovine industrijskih subvencija odobrenih u EU tokom energetske krize

DIZELDORF - Nemačka je obezbedila više državne pomoći kompanijama tokom energetske krize nego svih ostalih 26 zemalja članica Evropske unije zajedno, piše poslovni dnevnik **Handelsblatt**.

Podaci dolaze iz privremene procene Komisije EU koja pokriva period od marta 2022. do juna 2023. u koju su se uverile novine i koja bi trebalo da bude objavljena u narednim sedmicama.

Od ukupno 140 milijardi eura nacionalne ekonomske podrške koju je odobrila Evropska komisija, Nemačka je isplatila 72,8 milijardi. Italija je na drugom mestu sa 39,2 milijarde eura, ispred Španije sa 12 milijardi. Brojke uključuju samo državnu pomoć kompanijama kao dwo kriznog instrumenta EU Privremeni okvir za krizu i tranziciju (TCTF), a ne druge subvencije ili energetske pomoć kompanijama i domaćinstvima. Prema Handelsblattu, 85 posto nemačkih subvencija otišlo je na samo dve kompanije: energetske kompaniju Uniper i trgovca gasom SEFE, nekadašnji Gazprom Germanija.

Uprkos velikim razlikama u rashodima između zemalja, komesarka EU za konkurenciju Margret Vestager rekla je da isplate ne predstavljaju narušavanje konkurencije. Državna pomoć nemačke vlade uglavnom je išla na dve energetske kompanije za stabilizaciju tržišta prirodnog gasa i nije korišćena za subvencionisanje industrijskih kompanija, tvrdi Vestager u intervjuu za Handelsblatt. Bez subvencija, na nemačkom tržištu gasa bila bi "veoma teška situacija", koja bi imala posledice na evropsko tržište, dodala je ona.

Nemački energetske regulator planira efikasnije upravljanje sredstvima za energetske tranziciju

FRANKFURT - Nemački savezni energetske regulator 18. januara je zacrtao plan za efikasnije upravljanje dodelom velikih iznosa potrebnih operaterima elektroenergetskih i gasnih mreža koje prelaze na niskouglenične energetske sisteme.

"Energetska tranzicija se ubrzava", rekao je predsednik agencije Bundesagentur Klaus Miler na konferenciji za novinare na kojoj se razgovaralo o

strateškom dokumentu koji služi kao osnova za dvogodišnji proces planiranja.

"Električne mreže moraju biti proširene i digitalizovane", rekao je Miler. „Gase mreže mogu se delomično prebaciti na transport zelenog vodonika, dok će drugi delovi morati da budu zatvoreni u nekoj fazi.“

Regulator će konsultovati operatere o tome kako zadovoljiti potrebe institucionalnih investitora koji finansiraju konverziju infrastrukture bez preopterećenja potrošača u sistemu prihoda koji se zasniva na naknadama.

Očekuje se da će nova šema biti na snazi početkom 2026. godine, saopšteno je iz regulatora, Bundesnetagentura.

Neophodni investicioni troškovi do 2030. mogli bi dostići nisku trocifrenu milijardu evra za lokalne električne mreže i srednju trocifrenu milijardu evra za međudržavne mreže za prenos električne energije, prenosi **Reuters**.

Troškovi gasne mreže još se ne mogu proceniti.

Naknade za mrežu čine značajan deo nemačkih računa za energiju i bile su pod lupom otkako su cene energije porasle nakon ruske intervencije u Ukrajini u februaru 2022.

Dokument regulatora uključuje ideje za jednostavnije i brže procedure u industriji koju čine stotine nacionalnih i lokalnih operativnih kompanija.

Vodeće kompanije za elektroenergetsku mrežu, rekle su da im je potrebno više novca da ostanu

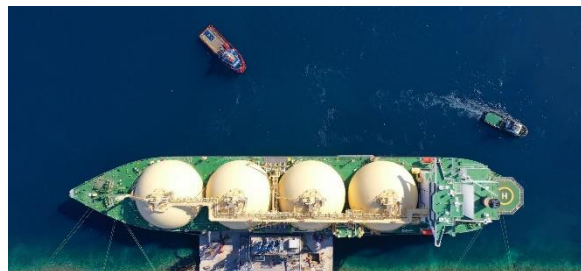
konkurentne, jer dodaju više postrojenja za proizvodnju energije vetra i sunca u mreže.

Gasne mreže moraju dugoročno preći na vodonik ili postepeno ukinuti delove svojih mreža.

Reuters: Energetska sigurnost EU možda je otišla predaleko

BRISEL – Evropa je možda preterala sa svojom strategijom energetske bezbednosti, imajući u vidu veliku zavisnost Evropske unije od manjka jeftinog ruskog gasa nastalog posle vojne intervencije Moskve u Ukrajini, komentariše 11. januara **Reuters**.

Kako bi rešio neravnotežu, blok je požurio da doda objekte za uvoz utečnog prirodnog gasa (LNG) morem iz prijateljskih zemalja. Ali s obzirom da je obnovljiva energija postavljena da smanji potražnju za fosilnim gorivima, neke od novoizgrađenih infrastrukturnih objekata rizikuju da postanu suvišne, konstatuje agencija.

Između početka rata i avgusta 2023. godine, blok od 27 zemalja dodao je šest LNG terminala svojoj postojećoj mreži od oko 20 postrojenja za regasifikaciju i proširio jednu francusku lokaciju, prema Institutu za energetska ekonomiju i finansijsku analizu (IEEFA) **LNG tracker**.

Ako svi projekti u izgradnji budu finalizovani, kapacitet uvoza LNG-a u EU mogao bi do kraja decenije porasti na skoro 350 milijardi kubnih metara, sa samo 160 milijardi kubnih metara u 2021., prema prognozama istraživačke firme

Rystad Energy. Ipak, ukupna potražnja za gasom u bloku bi do tada trebalo da padne na 340 milijardi kubnih metara, odnosno za 19 posto u odnosu na 2021. To znači da bi evropski kapaciteti LNG-a za 2030. bili veći od celokupnog gasa koji bi bloku mogao biti potreban.

Sve to uprkos činjenici da će region verovatno nastaviti da se oslanja na uvoz gasovodima iz Norveške, Severne Afrike i Azerbejdžana za većinu svojih potreba, kao i na deo lokalne proizvodnje. Predviđa se da će jaz između lokalne evropske proizvodnje i uvoza iz cevovoda u odnosu na procenjenu potražnju biti oko 190 milijardi kubnih metara do 2030. godine, pokazuju podaci objavljeni u **Shell LNG Outlook 2023**, koji također uključuje Britaniju. To će verovatno biti popunjeno uvozom LNG-a, što pokriva samo polovinu predviđenih kapaciteta regasifikacije regije.

Evropa nije sama u dodavanju kapaciteta za utečnjavanje. IEA, Međunarodna agencija za energetiku, veruje da će projekti LNG-a koji su u izgradnji na globalnom nivou dodati 250 milijardi m³ svetskom godišnjem kapacitetu za utečnjavanje do 2030., što je gotovo 50% više od približnog nivoa LNG-a od 540 milijardi kubnih metara kojim se trguje 2022. godine.

Međutim, ta ulaganja mogu se pokazati kao promašene investicije, konstatuje **Reuters**.

ACER razmatra metodologiju za identifikaciju regionalnih scenarija krize električne energije

LJUBLJANA – EU Agencija za saradnju energetskih regulatora ACER **saopštila** je da će do 8. marta odlučiti o promenama u načinu na koji operateri mreže EU identifikuju scenarije regionalne energetske krize, na osnovu predloga primila od Evropskog udruženja operatora prenosnog sistema za električnu energiju (ENTSO-E).

Metodologija se koristi za identifikaciju najrelevantnijih scenarija krize električne energije na regionalnom nivou, uključujući prekogranične zavisnosti.

Metodologija uvodi strukturisani pristup za regionalne pripreme (ENTSO-E) i nacionalne scenarije (pripreme nacionalne vlasti) krize električne energije.

Ključne izmene u predlogu su:

- Uvođenje procesa odozgo prema dole, počevši od 31 regionalnog scenarija krize električne energije, spajanjem određenih ili dodavanjem novih i fokusiranjem na ekstremne scenarije s regionalnim uticajem.
- Raniji angažman država članica i nadležnih organa.
- Pragmatičniji pristup: ENTSO-E da preduzme kvantitativne metode i simulacije zasnovane na modelu gde se mogu primeniti alati za sezonsku adekvatnost.

ACER ima rok od 2 meseca, odnosno do 8. marta 2024. godine, da odluči o predloženom amandmanu.

Globalni izvoz uglja i proizvodnja struje dostigli su nove maksimume u 2023.

LONDON - Svetska proizvodnja električne energije iz uglja dostigla je rekordne vrednosti u 2023., dok je izvoz termalnog uglja po prvi put premašio milijardu metričkih tona jer upotreba uglja u elektroenergetskim sistemima nastavlja rast uprkos raširenim naporima da se smanji fosilna goriva, prenosi **Reuters**.

Proizvodnja električne energije na ugali iznosila je 8.295 teravat sati (TWh) do oktobra, što je za 1% više u odnosu na isti period 2022. godine i najveća je ikada zabeležena, prema podacima istraživačkog ekološkog analitičkog centra Ember.

Ukupan izvoz termalnog uglja iznosio je 1,004 milijarde metričkih tona za celu godinu, što je povećanje za 62,5 miliona tona ili 6,6% u odnosu na 2022. godinu, pokazuju podaci o praćenju brodova iz Kplera.

Emisije iz proizvodnje električne energije na ugali takođe su dostigle nove maksimume do oktobra 2023., premašivši 7,85 milijardi tona ugljendioksida i ekvivalentnih gasova, oko 66,7 miliona tona više nego u istom periodu 2022, prema Emberu.

Otisak vađenja i izvoza uglja i njegova upotreba u proizvodnji električne energije pretežno su koncentrisani u Aziji, jer su mnogi drugi delovi sveta, uključujući Evropu i Severnu Ameriku,

usvojili mere za postepeno smanjivanje upotrebe uglja za proizvodnju energije.

Ali čak i dok se geografsko područje upotrebe i trgovine ugljem smanjuje, direktan obim vađenja, izvoza i potrošnje u elektranama ostaje na rastućoj putanji, navodi Reuters.

Indonezija je bila najveći izvoznik termalnog uglja u 2023. godini, isporučivši rekordnih 505,4 miliona tona za godinu, što je povećanje od 54 miliona tona ili 12% u odnosu na nivo iz 2022. godine.

Što se tiče uvoza, Kina je bila najveći kupac termalnog uglja, isporučivši rekordnih 325 miliona tona, što je 109 miliona tona više od 2022. godine.

ACER-u ovlašćenja za pretrese u kompanijama?

BRISSEL - Regulatorna agencija EU za energetiku ACER mogla bi dobiti ovlašćenja za vršenje pretresa u kancelarijama u slučaju sumnje na dokaze o manipulaciji tržištem već ovog leta u skladu sa izmenama pravila o nadležnostima bloka o integritetu i transparentnosti tržišta, javlja 17. januara **Montel**.

Takođe će, prema nacrtu teksta koji je kasno 15. januara odobrio odbor za energetiku Evropskog parlamenta, moći da izdaje zahteve za informacijama i uzima izjave.

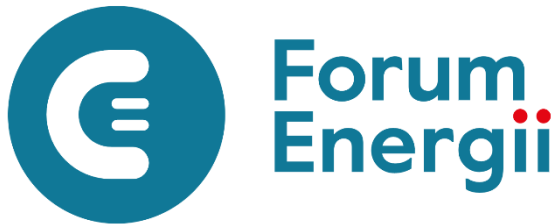
ACER bi mogao da izriče novčane kazne kako bi osigurao poštovanje odluka inspekcije na licu mesta i zahteva informacije.

Međutim, nacionalni regulatori bi ostali isključivo odgovorni za sprovođenje pravila protiv manipulacije i zloupotrebe, kao i za izricanje bilo kakvih kazni, prenosi **Montel**.

Poljska mora ubrzati izlazak uglja iz elektrana, kaže think-tank

VARŠAVA - Poljska mora eliminisati ugalj iz proizvodnje električne energije do 2035. jer proizvodnja električne energije iz tog goriva neće biti ekonomski održiva, ugrožavajući energetske sigurnost, saopštio je u 11. januara istraživački centar Forum Energii sa sedištem u Varšavi.

Bivša vlada obećala je sindikatima da će kopati ugalj do 2049. godine, ali proizvodnja brzo opada zbog rastućih troškova i geoloških problema, prenosi **Reuters**. Nova administracija, na čelu s Donaldom Tuskom, ima za cilj podsticanje obnovljivih izvora energije, ali nije definisala strategiju za ugalj, dodaje agencija.

U decembru su tri rudarske kompanije pod državnom kontrolom, PGG, Tauron Wydobycie i Weglokoks, saopštile da im je potrebno 7 milijardi zlota (1,77 milijardi dolara) da zakrpe rupe u svom budžetu jer su prodaja i cene uglja pale u odnosu na vrhunce iz 2022. podstaknute intervencijom Rusije u Ukrajini. "Ako bi ekonomski kriterijumi bili odlučujući, ugalj bi nestao iz energije i grejanja do 2030.", rekla je šefica think-tanka Joanna Mackowiak-Pandera u saopštenju pozivajući da se ugalj brže izbaci.

„Strategija u Poljskoj poslednjih godina temelji se na pretpostavci da će „nekako uspeti“, ali iz perspektive sigurnosti snabdevanja to je krajnje neodgovorno, dodala je ona.

Udeo uglja u proizvodnji električne energije pao je sa oko 70% na oko 60% prošle godine usled brzog rasta obnovljivih izvora i rasta uvoza električne energije.

Zadržavanje goriva kao stuba u energetske miksu na duge staze nije racionalno, rekla je Mackowiak-Pandera.

Prema pravilima Evropske unije, elektranama na ugalj neće biti dozvoljeno da primaju isplate za kapacitet nakon 2028. i neće zarađivati dovoljno na tržištu energije da bi mogle da rade.

Prema think-tanku, određivanje realnijeg datuma za izlazak uglja omogućiće odabir elektrana na ugalj koje će ostati na mreži kako bi se sistem snabdevao uz privlačenje investicija u nove energetske kapacitete.

Poljska treba da uloži 1 bilion zlota u energetske infrastrukturu uključujući kapacitet nulte emisije i prenosne mreže. Sredstva EU i prihodi od prodaje prava na emisiju ugljenika mogli bi pokriti polovinu tog iznosa, naveo je **Forum Energii**.

Poljska planira da odredi krajnji datum za proizvodnju energije iz uglja

BRISSEL - Poljska planira da odredi krajnji datum za proizvodnju električne energije na ugalj, izjavila je 15. januara državna sekretarka za klimu Ursula Zielinska, označavajući pomak od stava prethodne vlade o klimatskoj politici.

Izbori u Poljskoj održani u oktobru 2023. godine okončali su osam godina vladavine stranke Pravo i pravda (PiS) i doveli do nove vlade za koju je Zielinska rekla da povećava napore u zaštiti životne sredine - uključujući datum postupnog ukidanja proizvodnje energije iz uglja.

"Samo sa datumom završetka možemo planirati. Dakle, da, apsolutno, tražićemo da odredimo krajnji datum", rekla je ona novinarima u Briselu.

Poljska dobija oko 70% svoje energije iz uglja, iako je posljednjih godina povećala proizvodnju vjetra i sunca.

Prethodna vlada dogovorila je pakt sa sindikatima da se ugalj zadrži do 2049. godine. Ali generalni sekretar UN-a Antonio Gutereš pozvao je sve zemlje u okviru Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) da postupno ukinu ugalj do 2030. godine.

Zielinska (foto), koja je imenovana u decembru, rekla je da nova vlada razmatra klimatske i energetske planove Poljske i da će sve promene podržati pogođene radnike i industrije.

"Sve je u reviziji i sa ciljem da se pojačaju napori, ali i da se osiguraju ljudi koji bi mogli biti najviše pogođeni, kao i industrije, kako bi se osiguralo da industrije zaista budu glatko prebačene u nove zelene grane", rekla je ona .

Njena izjava pokazuje promenu tona Varšave, koja je prošle godine tužila Brisel u pokušaju da ukine klimatske politike EU, uključujući zabranu novih automobila koji emituju CO2 iz 2035. godine.

Zielinska je rekla da je Varšava takođe spremna da prihvati cilj za EU da smanji emisije za 90 odsto do 2040. godine, ali je kasnije na svom X profilu

dodala da to "međutim, ne znači da već imamo jasnu deklaraciju o cilju smanjenja emisija za 2040. u tako ranoj fazi".

"Danas izjavljujemo otvorenost za pregovore i najavu konstruktivnog pristupa Poljske klimatskoj politici... Stav vlade o klimatskom cilju za 2040. biće razvijen nakon što se objavi detaljan predlog Komisije."

Evropski energetske projekti stanu pre cilja - direktor portugalske kompanije

DAVOS – Evropa pati od nedostatka sprovođenja subvencionisanih energetskih projekata na terenu zbog čega su mnogi daleko od završenih, rekao je izvršni direktor najveće portugalske komunalne kompanije Energias de Portugal (EDP) za *Reuters* u Davosu.

Evropska komisija je imala "odličnu viziju" u postavljanju projekata na višem nivou, rekao je Migel Stilvelj d'Andrade iz EDP-a, govoreći na marginama Svetskog ekonomskog foruma. "Suština je u tome da ih nacionalne vlade transponuju."

D'Andrade je usavršio zeleni vodonik, čiji Portugal želi da postane veliki proizvođač i izvoznik.

"U SAD-u, ako proizvedete 1 kilogram zelenog vodonika, dobijate 3 dolara. U Evropi moram da predam prostoriju punu papira", rekao je on, dodajući da do trenutka kada se papirologija EU obradi "svet već promenio."

EU želi da proizvede 10 miliona tona zelenog vodonika iz obnovljivih izvora energije, i uveze još 10 miliona do 2030. Trenutna proizvodnja u EU elektrolizom je manja od 300.000 tona.

D'Andrade je ranije rekao da su ciljevi EU za zeleni vodonik "naduvani i nerealni", navodeći spor napredak u dosadašnjem proširenju kapaciteta.

Članice EU se ne slažu oko povlačenja iz Ugovora o energetskej povelji

BRISEL - Diplomate EU kažu da je proces povlačenja iz Ugovora o energetskej povelji (ECT) zastao usred podela između vlada i Evropske komisije, piše *Euronews*.

Prošlog jula, Komisija je predložila povlačenje cele EU iz sporazuma nakon što nije uspela da obezbedi dovoljnu podršku za njegovu modernizaciju. U pitanju je bio pokušaj rešavanja briga da je sporazum otvorio vrata zahtevima kompanija za fosilna goriva protiv država članica koje sprovode politike osmišljene da spreče klimatske promene.

ECT je međunarodni sporazum, na snazi od ranih 1990-ih, koji omogućava energetskim kompanijama da tuže zemlje koje preduzimaju mere koje bi mogle naštetiti njihovim očekivanim profitima.

Prošle godine, Savet EU se složilo sa švedskim predlogom koji bi omogućio onim zemljama koje to žele da ostanu unutar sporazuma, ali Komisija tvrdi da učešće nekih, a ne svih država članica, nije pravno održivo, rekao je diplomata EU za Euronews, budući da pitanja ECT-a "potpadaju pod zajedničku nadležnost" i moraju se koordinisati na nivou EU.

"Ako države članice žele da ostanu ugovorne strane ECT-a, to bi tražilo odobrenje EU i zahtevalo

da je ugovor u skladu sa sporazumima EU, što trenutno nije slučaj", rekao je portparol Komisije Tim Mekpi (McPhie) za Euronews.

"Ovo je dovelo do velike rasprave u Savetu, jer Komisija ignoriše ono što su odlučile države članice", rekao je diplomata, govoreći o zahtevu Saveta da izvršna vlast EU predloži rešenje kojim bi se državama članicama dalo na izbor. da li da ostane u ugovoru ili ne.

Od oktobra 2022. godine devet država članica objavilo je nameru da se povuče iz ECT-a — Poljska, Španija, Holandija, Francuska, Slovenija, Nemačka, Luksemburg, Danska i Portugal. Među tim zemljama, Francuska, Nemačka, Poljska i Luksemburg su zvanično objavile svoje povlačenje. Italija je otišla 2016.

Međutim, ove zemlje članice nisu htele da blokiraju druge zemlje da nastave kao članice ako to žele, dodao je diplomata EU.

Jedna od mogućnosti, dodao je diplomata, bila bi uključivanje garancija u odluku o evropskom povlačenju za one zemlje EU koje su izrazile želju da ostanu.

"EU i države članice moraju rešiti zastoje u ECT-u. Očigledno je da sporazum nastavlja da podriva klimatske ambicije EU. Modernizacija više nije opcija, jer su to blokirale brojne zemlje", rekao je Pol de Clerk iz aktivističke grupe Prijatelji Zemlje Evrope.

To pitanje je sada prešlo na belgijsko predsedavanje Evropskim savetom, koje je počelo 1. januara.

Sekretarijat ECT-a nije odgovorio na zahtev za komentar. Belgijsko predsedništvo odbilo je komentar.

DOSIJE: Izlazak iz Ugovora o Energetskoj povelji – Šta je ostalo od zaštite Evrope za investitore?

BRISEL (Izvor: **Portal JDSupra**) - Od januara 2024. Francuska, Nemačka i Poljska su se službeno povukle iz Ugovora o energetskoj povelji (ECT). Njihova odluka usledila je nakon nedavnog predloga Evropske komisije o masovnom izlasku iz ECT-a od strane država članica EU, što će efektivno ograničiti zaštitu datu ugovorom koju su ranije uživali direktni investitori i upravitelji imovinom portfolio kompanija u energetskom sektoru.

Šta je ECT?

ECT je stupio na snagu 1998. godine. Ugovor je osmišljen da obezbedi okvir za energetsku saradnju i promoviše energetsku sigurnost kroz otvorena i konkurentna tržišta energije. Prema članu 26, investitori koji su državljani države potpisnice ECT-a mogu podneti tužbe protiv druge države potpisnice ECT-a zbog kršenja njenih obaveza da promovišu i zaštite ulaganja u energiju.

Do danas, ECT broji 50 članica uključujući Evropsku uniju i Euratom. Sjedinjene Države nisu članica ECT-a.

Ko se povlači iz ECT-a?

Nakon povlačenja Rusije iz ECT-a 2009. i izlaska Italije 2016. godine, nekoliko zemalja je sledilo taj primer. Tokom 2022. Španija, Holandija i Slovenija objavile su da nameravaju da napuste ECT. Danska je 13. aprila 2023. postala osma zemlja koja je službeno objavila svoje povlačenje iz ECT-a. Evropska komisija je 7. jula 2023. predložila povlačenje EU i njenih država članica. Ubrzo nakon toga, 21. jula 2023., Portugal je postao prva zemlja koja je ponovila predlog Evropske komisije navodeći da razmišlja o

povlačenju iz sporazuma. Dalja povlačenja zakazana su za 2024. Francuska, Nemačka i Poljska su već izašle iz sporazuma, a povlačenje Luksemburga stupiće na snagu sredinom 2024. godine.

Zašto se države povlače iz ECT-a?

Povlačenja odražavaju rastuću zabrinutost brojnih država potpisnica i evropskih institucija da standardi ECT zaštite investicija stvaraju neprihvatljive nivoe rizika od sporova za države. Neke od standarda ugovora, kao što je obaveza garantovanja fer i pravičnog tretmana („FET“) investitorima, ili zahtev da se zaštite legitimna očekivanja investitora, mnoge države smatraju preširokim. Konkretno, ECT-ov sistem za rešavanje sporova između investitora i država („ISDS“) olakšava zahteve investitora u energiju kada su države napravile zakonske izmene potrebne za postizanje ciljeva smanjenja emisije utvrđenih Pariskim sporazumom iz 2015. i Evropskim zelenim dogovorom iz 2019. Pregled slučajeva ECT-a u proteklih 20 godina pokazuje sveukupni porast potraživanja investitora i države podnesenih protiv mera koje se odnose na reforme obnovljive energije.

Neuspeh u reformi i modernizaciji ECT-a

Zabrana arbitraže između investitora i država iz 2018. godine dovela je slabosti ECT-a u sve oštriji fokus samo nekoliko meseci nakon što je Konferencija Energetske povelje pokrenula pregovore za peko potrebnu modernizaciju ECT-a u novembru 2017. godine. Grupa za modernizaciju ECT-a objavila je reformu predloga od 24. juna 2022. koji posebno smanjuju zaštitu investitora prema ECT-u u ime zaštite čitotne

sredine. Grupa je, između ostalog, predložila da se potpisnicima dozvoli da ograniče ili isključe odredbe o zaštiti za ulaganja u fosilna goriva. Međutim, u novembru 2022. suzdržanost četiri zemlje članice EU zaustavila je usvajanje predloženih reformi od strane EU. Od tada, Evropski parlament poziva na „koordinirani izlazak“ iz ECT-a, što je Evropska komisija ponovila 7. jula 2023.

Kako povlačenja utiču na postojeće investicije?

Prema ECT-u, ugovorna strana može istupiti iz ugovora u bilo koje vreme pismenim obaveštenjem (član 47(2)). Povlačenje stupa na snagu godinu dana kasnije, ali prema klauzuli ECT-a (član 47(3)), ulaganja izvršena pre datuma povlačenja – uključujući ulaganja u fosilna goriva – ostaju zaštićena odredbama ECT-a 20 godina nakon povlačenja. Ovu proširenu zaštitu kritikovale su države i političari jer ometa usvajanje smislenih ekoloških politika i zakona. Na primer, najmanje sedam arbitražnih tužbi podneseno je protiv Italije od njenog povlačenja 2016. godine, pod zaštitom klauzule o prestanku roka na snazi do 2036.

Dakle, šta bi investitori trebalo da očekuju?

Za sada je malo verovatno da će države direktno izmeniti ECT i njegovu klauzulu o prestanku upotrebe. Dakle, investitori se mogu osloniti na ECT da im kontroliše ulaganja u energiju. Međutim, investitori bi trebalo da imaju na umu kreativne predloge za razvodnjavanje zaštite ulaganja.

Jedan od primera je predlog Evropske komisije iz oktobra 2022. da države članice EU i Euratom zaključe međusobne (inter se) sporazume koji tumače odredbe ECT-a kao neprimenjive. Prema

takvom inter se sporazumu, investitori iz država potpisnica sporazuma stoga više ne bi imali koristi od produžene 20-godišnje zaštite kada ulažu na teritoriju ugovorne strane inter se sporazuma. Iako je teoretski privlačna, implementacija inter se sporazuma mogla bi se pokazati teškim, jer i Bečka konvencija o pravu ugovora i ECT uključuju mehanizme za sprečavanje zaključenja naknadnih izmena ugovora.

Faktori rasta cena energente u 2024. godini

NUJORK - Dok inicijative za zelenu energiju podržavaju alternativne i obnovljive izvore goriva i inhibiraju fosilna goriva, sirova nafta, naftni proizvodi, prirodni gas i ugalj nastavljaju napajati svet početkom 2024. godine. Energetski sektor tržišta roba, uključujući fjučerse nafte, lož ulja, prirodnog gasa i etanola, u četvrtom kvartalu (Q4) su pali za 19,26%, dok su cene uglja niže za 15,13%. U 2023. godini ugalj je pao za preko 43%, dok je tradicionalni energetski sektor zabeležio gubitak od 21,85%, piše *Oilprice.com*.

Prirodni gas je bio najlošija tradicionalna energetska roba u 2023. Fjučersi prirodnog gasa na njujorškoj berzi pali su za 43,82% u godini koja je završila 29. decembra 2023.

Ugalj za isporuku u Roterdamu, u Holandiji, završio je 2023. po ceni od 108,30 dolara po toni, što je pad od 43,15% za godinu, a drugi je odmah nakon prirodnog gasa.

Roterdamski ugalj za februarsku isporuku bio je niži na nivou od 103,55 dolara po toni 12. januara.

2024: Izgledi za godinu oporavka

Najlošiji sektor u klasi robne aktive za jednu godinu ima tendenciju oporavka tokom naredne godine. Sledeći faktori favoriziraju energente u 2024. godini:

- Sezonsko stanje: Benzin je najprisutniji naftni proizvod i ima tendenciju pada tokom najhladnijih meseci. Kako se sezona vožnje 2024. približava u narednim mesecima, potražnja za benzinom će rasti, što će verovatno povećati cene sirove nafte i naftnih derivata.
- Nivoi cena: Tradicionalne cene energije su pale na nivoe blizu kritičnih nivoa tehničke podrške. Nakon što su 2021. i 2022. dostigle višegodišnje maksimume nafte i prirodnog gasa u SAD-u i dosadašnje maksimume benzina, lož ulja, rotterdamskog uglja i etanola 2021. i 2022. godine, korekcije bi mogle naići na podršku, stabilizovati se i krenuti više tokom ove godine.
- Cilj Vašingtona da popuni svoje strateške rezerve nafte (SPR) je pozicioniranje cene nafte na 67-72 dolara po barelu. SPR je pao sa preko 600 miliona barela krajem 2021. na 355 miliona barela od 8. januara. Kupovina će verovatno pružiti podršku energentima.
- Ratovi: Ratovi u Ukrajini i na Bliskom istoku mogli bi uzrokovati porast tradicionalnih cena energije

EU dodala rekordnih 17 GW novih vetroelektrana 2023.

BRISEL - Zemlje Evropske unije instalirale su 17 GW vetroelektrana 2023. godine, što je najveći rekord, saopštila je sektorska asocijacija WindEurope 12. januara.

Godišnji dodaci, međutim, treba da se povećaju na 30 GW da bi se ispunili ciljevi za 2030. godinu,

ukazuje udruženje i ističe da sektor sporo dobija zamah, sa povećanjem od 2 GW u odnosu na 2022. i nekih 5 GW u odnosu na 2021. godinu.

Nemačka je prošle godine dodala najviše novih kapaciteta vetra, a slede je Holandija i Švedska.

Prema WindEurope-u, vetar je činio 19% ukupne proizvodnje električne energije u EU prošle godine.

Međunarodna agencija za energiju procenjuje da će Evropa izgraditi 23 GW/godišnje novog vetra u periodu od 2024. do 2028. godine.

U međuvremenu, cene zahvata vetra širom Evrope naglo su pale u 2023. u odnosu na nivoe iz 2022.

Platts je procenio nemačke cene vetroelektrana na kopnu u dnevnom rasponu od minus 54 Eur/MWh do Eur204/MWh sa godišnjim prosekom ponderisane količine oko 79 Eur/MWh, što je 54% manje u odnosu na godinu.

Španske cene energije vetra bile su najniže u 12 procenjenih kategorija, u proseku 75,56 eura/MWh u 2023., pokazali su podaci S&P Globala.

U celoj Evropi, vetro turbine su proizvele preko 500 TWh po prvi put u 2023. s prosečnom mesečnom proizvodnjom u rasponu od 35 GW u junu do rekordnih 85 GW u decembru.